

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Atlantis tänään – onko oppoavan valtion kansalaisilla oikeutta elämään?

Pirjatanniemi, Elina

Published in:
Turun Sanomat

Published: 01/11/2022

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Pirjatanniemi, E. (2022). Atlantis tänään – onko oppoavan valtion kansalaisilla oikeutta elämään? *Turun Sanomat*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023020926423>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Tänä vuonna on ylitetty yksi merkittävä pakkosiirtolaisuuden rajapyykki. Yli 100 miljoonaa ihmistä on joutunut jättämään kotiseutunsa vasten tahtoaan. Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestön mukaan runsas puolet pakkomuuton uhreista on siirtynyt omassa maassaan paikasta toiseen. Pakolaisten eli valtion rajat ylittävien ihmisten määrä on myös noussut ennätyslukemiin.

Aseelliset konfliktit, väkivalta ja vakavat ihmisoikeusloukkaukset ovat keskeisimpiä pakkomuuton syitä. Tulevaisuudessa häämöttävät kuitenkin uudet riskit, jotka ovat paikoittain jo konkretisoituneet.

Ilmastonmuutoksen myötä äärimmäiset sääilmiöt muuttuvat yleisemmiksi. Raivokkaat rankkasateet ja tulvat, lämpöaallot ja pidentyneet kuivat kaudet sekä muut ilmaston lämpenemisestä johtuvat vahingolliset ympäristömuutokset ajavat ihmisiä vuosittain kohti turvallisempia seutuja.

Ilmastonmuutoksen seurausten takia muuttamaan pakotetut siirtyvät tyypillisesti oman maansa sisällä. Valtioilla on luonnollisesti ensisijainen velvollisuus huolehtia omien kansalaistensa ja pysyvästi maassa asuvien ihmisten turvallisuudesta. Isojen ihmismäärien siirtyminen valtion alueelta toiselle on haaste mille tahansa valtiolle ja erityisen suuri ongelma se on köyhille maille. Muiden valtioiden avunanto on näin ollen välttämätöntä. Oikeudellisesti tämänkaltainen yhteistyö on linkitettävissä mm. YK:n peruskirjaan. Konkreettiset toimenpiteet ovat kuitenkin käytännössä riippuvaisia valtioiden poliittisesta halukkuudesta jakaa ilmastonmuutoksen kustannuksia.

Aina siirtyminen oman maan sisällä ei riitä. Pahimmissa uhkakuvissa jotkut valtiot jäävät kokonaan meriveden alle. Erityisen uhanalaisina pidetään pieniä Tyynenmeren saarivaltioita, kuten esimerkiksi Tuvalua ja Kiribatia. Vaikea kysymys kuuluu: kuka vastaa näiden valtioiden asukkaista? Heidän tilanteensa on monella tavalla samankaltainen kuin pakolaisten, mutta he eivät täyty pakolaisuuden tiukkoja ehtoja. Upoavan valtion kansalainen ei ole valtion vainon kohde, eikä häntä jahdata poliittisten tai uskonnollisten mielipiteiden takia tai muista pakolaisen asemaan verrattavissa olevista syistä.

YK:n ihmisoikeuskomitea, joka valvoo YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen noudattamista, päätyi vuonna 2020 tältä osin merkittävään kannanottoon. Komitean ratkaistavana oli kiribatilaisen Ioane Teitiotan tapaus. Mies oli hakenut turvapaikkaa Uudesta-Seelannista vedoten ilmastonmuutoksen seurauksiin. Turvapaikkaa ei kuitenkaan myönnetty ja Teitiota kääntyi ihmisoikeuskomitean puoleen.

Teitiota katsoi, että Uuden-Seelannin päätös loukkasi hänen oikeuttaan elämään. Ihmisoikeuskomitea päätyi siihen, että olosuhteet eivät olleet vielä sellaiset, että tämä oikeudellinen päätelmä olisi mahdollinen. Merkittävää tapauksessa oli kuitenkin se, että komitea ilmaisi selvästi, että ilmastonmuutoksen seuraukset voivat synnyttää tilanteita, joissa valtioilla on velvollisuus tarjota kansainvälistä suojaa. Ilmastonmuutos voi siten aktivoida palautuskiellon, jonka mukaan ketään ei saa palauttaa alueelle, jossa häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Jos toiveenamme on pakkosiirtolaisuuden ehkäiseminen, ilmastonmuutoksen seurausten minimoiminen on otettava mukaan keinovalikoimaan.

NOSTO: Ilmastonmuutoksen seuraukset voivat synnyttää tilanteita, joissa valtioilla on velvollisuus tarjota kansainvälistä suojaa.